

УСПОНИ И ПАДОВИ СРПСКОГ ЗАДУЖБИНАРСТВА

ДАР НАРАШТАЈИМА И ДУГ ПРЕЦИМА

„Сви ми умиремо само једном, а велики људи по два пута: први пут када их нестане са земље, други пут кад пропадне њихова задужбина”

– Иво Андрић

НАЈАКТИВНИЈЕ ЗАДУЖБИНЕ У СРБИЈИ

► ЗАДУЖБИНА ИЛИЈЕ М. КОЛАРЦА

Задужбина Илије М. Коларца основана је 1878. године тестаментом Илије Милосављевића Коларца са имовином од 20.000 цесарских дуката. Тестаментом је Илија одредио и циљеве и начине како да се Задужином управља. Александар Белић и Милан Грол постављају 1932. године програмску и организациону схему Коларчевог народног универзитета у оквиру Задужбине, које и данас чине у суштини програмску и организациону структуру Задужбине.

► ВУКОВА ЗАДУЖБИНА

Вукова задужбина основана је 20. јула 1987. Њени циљеви су: афирмација целокупног дела Вука Стефановића Караџића и допринос културном напретку српског народа, а у складу са трајним Вуковим поукама и порукама.

► ЗАДУЖБИНА ИВЕ АНДРИЋА

Основана је 1975. године на основу тестаментарне воље Иве Андрића. Наш нобеловац завештао је Задужбини сва новчана средства која су остала и она је једини власник ауторских права на његова дела.

► ЗАДУЖБИНА АНДРЕЈЕВИЋ

Задужбина Андрејевић је основана 1994. године. Оснивачи су професори Београдског универзитета доктор Душанка и доктор Коста Андрејевић, у циљу помагања стваралаштва у свим научним областима и дисциплинама.

► ЗАДУЖБИНА МИХАЈЛОВИЋ М. И Д.

Задужбина Михајловић М. и Д. основана је 2000. године на основу „изјаве воље“ Милосава и Душанке Михајловић, с циљем унапређења грађевинских наука.

► ДОСИТЕЈЕВА ЗАДУЖБИНА

Кућа у којој је рођен Доситеј Обрадовић, у Румунији, и данас постоји, али је до пре коју годину била власништво једне румунске породице. Акцијом компаније „Хемофарм“ из Вршца, кућа је откупљена и преуређена, а заједно са Матицом српском и Институтом за књижевност и уметност 17. септембра 2004. године покренута је Задужбина с циљевима проучавања стваралаштва Доситеја Обрадовића и преношења новим нараштајима основних порука његове делатности.

► ЗАДУЖБИНА НИКОЛЕ СПАСИЋА

Основана је 9. фебруара 1912. године тестаментом богатог београдског трговца Николе Спасића, а после дугог судског процеса краљ Александар Први Карађорђевић јој је указом одобрио рад „с циљем подизања болница и Дома за сироте и изнемогле српске грађане и на опште привредне циљеве“. Задужбина Николе Спасића није прекидала рад до данас и између осталог је саградила и опремила Градску болницу у Београду (1956). Држава је 1959. године национализовала четири зграде задужбине. Ова задужбина у рангу је Нобелове фондације, а Спасићева воља је била да се осим Градске, подигну још две болнице: једна у Куманову и једна у Крупњу.

► ЗАДУЖБИНА КРАЉА ПЕТРА ПРВОГ КАРАЂОРЂЕВИЋА - ТОПОЛА

Задужбина обухвата цркву Св. Ђорђа, гробно место династије Карађорђевић, Петрову кућу, галерију са личним предметима краља Петра Првог Карађорђевића, Карађорђев гроб, сазидан 1811-1813. године са личним предметима Карађорђа и аутентичним оружјем из Првог српског устанка и Виноградарску кућу у којој је смештен и галеријски простор.

► ЗАДУЖБИНА ЦРЊАНСКИ

Основана је 7. јуна 1980. средствима која је за ту сврху завештала Владислава Црњански (1894-1978) удовица Милоша Црњанског. Основни циљеви Задужбине Црњански су да трајно чува успомену на писца, да брине о објављивању његових дела у земљи и иностранству, да подстиче домаће стваралаштво.

► МИЛЕНИН ДОМ - ЗАДУЖБИНА МИЛЕНЕ ПАВЛОВИЋ-БАРИЛИ

Меморијална галерија Милене Павловић-Бариле у Пожаревцу основана је 20. новембра 1961. године. Преуређењем старе породичне куће отворена је за јавност већ следеће године, а потом 1996. године припојена Народном музеју у Пожаревцу. Већ следеће године, међутим, издвојена је као „Фондација Миленин дом“ у којој је тренутно више од хиљаду радова ове сликарке, лични предмети, библиотека, намештај и збирка радова других аутора.

► ЗАДУЖБИНА ДЕСАНКЕ МАКСИМОВИЋ

Поводом смрти Десанке Максимовић 11. фебруара 1993. године Влада Србије донела је одлуку да се њено дело трајно обележи оснивањем задужбине чији ће носилац бити Народна библиотека. Оснивачким статутом се назначавало да Задужбина треба да створи услове за трајно очување и неговање успомене на Десанку Максимовић, једног од највећих песника српског језика 20. века“.